

Juha Puhtila

SOMASTI SOMESSA

Turvallisen sosiaalisen median käytön oppitunnit Kiiruun yläkoulun 7.-luokkalaisille.

**Opinnäytetyö
CENTRIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Yhteisöpedagogi (AMK), kirkon nuorisotyö
Huhtikuu 2016**

TIIVISTELMÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ

Centria-ammattikorkeakoulu	Aika Huhtikuu 2017	Tekijä/tekijät Juha Puhtila
Koulutusohjelma Yhteisöpedagogi (AMK), kirkon nuorisotyö		
Työn nimi SOMASTI SOMESSA - Turvallisen sosiaalisen median käytön oppitunnit Kiiruun yläkouluun 7.luokkalaisille.		
Työn ohjaaja KT Reetta Leppälä	Sivumäärä 28 + 2	
Työelämäohjaaja Vs. kuraattori Nina Heikkilä, Kiiruun koulu		
<p>Opinnäytetyöni tarkoituksena oli järjestää Someron Kiiruun koulun kaikille 7.luokkalaisille oppitunti turvallisesta sosiaalisen median käytöstä. Toiminnallisen osuuden hoidin lähiopeutuksena. Tunneilla käsiteltiin sosiaalisen median eri palveluita. Oppitunnilla käsiteltiin myös sosiaalisen median väärinkäyttöä ja turvallista käyttöä. Tunneilla oli toiminnallisia tehtäviä ja luentoa.</p> <p>Teoriaosassa esittelin suosittuja sosiaalisen median palveluita, turvallista käyttöä sekä mitä saa sosiaalisessa mediassa julkaista ja mitä ei. Kerroin hyviä ohjesääntöjä, miten täytyi toimia jos joku epäilee, että hän on joutunut rikoksen uhriksi. Opitunneilla näkyi myös kristillinen näkökulma. Opetin nuoria miettimään lähimmäisen rakkautta kultaisen säännön ja rakkauden kaksoiskäskyn avulla.</p> <p>Oppitunnit sujuivat hyvin. Tunneilla nousi tärkeitä asioita ja kysymyksiä. Nuoret tiesivät yllättävän hyvin oikeuksiaan mutta puutteitakin oli. Nämä tunnit auttoivat nuoria käyttämään sosiaalista mediaa turvallisemmin. Kasvatusalan ammattilaisten on entistä enemmän paneuduttava sosiaaliseen mediaan ja sen turvalliseen käyttöön.</p>		

Asiasanat

Etiikka, kirkko, koulu, nettietiketti, nuoret, nuorisotyö, moraali, sosiaalinen media ja turvallinen käyttö.

ABSTRACT

Centria University of Applied Sciences	Date April 2017	Author Juha Puhtila
Degree programme Bachelor of Humanities, Community Educator		
Name of thesis BE NICE IN SOME – Safety lessons in social media for the 7th grade at the Somero Kiiruu school		
Instructor Ed.D Reetta Leppälä	Pages 28 + 2	
Supervisor Social worker Nina Heikkilä, Kiiruu school		
<p>I did my thesis at the Somero Kiiruu School. I organized a lesson for all the 7th grade students about safe use of social media. It was carried out in contact teaching. In the class lessons social media services were discussed. We also practiced how we can use social media safely and how to prevent misuse.</p> <p>In the theory part I showed different popular social media services and how they can be used safely. I told them what is safe to publish and what isn't good to publish. I told of good rules how you must use to social media better and safely. The lessons included the Christian view. I asked the youngsters to think about loving the neighbor with the Golden Rule and the Greatest Commandment.</p> <p>The lessons went through very well. Important issues and questions arose. The youngsters knew very much about their social media rights, but there were also some deficiencies. Now youngsters can use social media better.</p>		
Key words Ethics, church, school, moral, youngsters, youthwork, social media, safe usage.		

TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
SISÄLLYS

1 JOHDANTO.....	1
2 KEHITTÄMISTEHTÄVÄT.....	3
3 NUORET SOSIAALISESSA MEDIASSA.....	4
3.1 Sosiaalinen media	4
3.2 Sosiaalisen median suosittuja palveluita	4
3.2.1 Facebook	5
3.2.2 Instagram	5
3.2.3 Twitter	6
3.2.4 Whatsapp	6
3.2.5 Snapchat.....	7
3.2.6 Youtube	7
3.2.7 Ask.fm	7
3.3 Sosiaalisen median uhat nuorille	8
3.3.1 Seksuaalirikokset.....	8
3.3.2 Nettikiusaaminen.....	9
3.4 Identiteettivarkaudet.....	10
4 TURVALLINEN SOSIAALISEN MEDIAN KÄYTTÖ.....	12
4.1 Valokuvaaminen	12
4.2 Kuvien julkaiseminen.....	13
4.3 Sosiaalisen median etiikka ja moraalit	13
4.4 Nuorten turvallisen median käytön tukeminen	15
4.5 Hyvän käytöksen neuvoja sosiaalisesta mediasta	16
5 TOIMINNAN TOTEUTUS	17
5.1 Ennakkopalaverit	17
5.2 Tuntisuunnitelma ja valmistelu.....	18
6 TOIMINNAN TULOKSET JA PALAUTE	21
6.1 Toiminnan arviointi.....	21
6.2 Ohjaajan palaute	23
7 POHDINTA.....	25
LÄHTEET.....	27
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni on Someron kunnassa peruskoulussa 7.-luokkalaisille toteuttava tietopaketti Sosiaalisen mediasta ja sen vaikutuksista nuorten tulevaisuuteen. Hankkeistajana toimi Kiiruun koulu. Oppitunteja oli viisi kappaletta. Oppitunteja oli yksi jokaiselle seitsemännelle luokalle. Hanke toteutettiin aikavälillä 14.-19.9.2015. Idea opinnäytetyöstä tuli koulun kuraattori Nina Heikkilältä. Hän kertoi koulussa tarvittavan nuorille tietoa, miten sosiaalisessa mediassa käyttäytyään ja mitä seurauksia väärinkäytöksistä voi mahdollisesti olla.

Itse olen ollut aina kiinnostunut sosiaalisesta mediasta. Mielessäni oli opiskelujen alussa, että haluan tehdä opinnäytetyön juuri tästä aiheesta. Tämä työ auttaa minua käyttämään hyödyksi opittuja taitoja ja soveltamaan niitä käytännössä.

Aiheeseen liittyviä opinnäytetöitä ei ole paljoa tehty. Lähellä aihetta löytyy muun muassa Ville Välimäen Kemi-Tornion ammattikorkeakoululle tehty opinnäytetyö nimeltään Lait ja normit kuvaamisessa ja kuvien julkaisussa (2012).

Kiiruun koulun oppilailla on ollut ongelmia sosiaalisen median kanssa. Oppilaista ja opettajista on luvatta otettu kuvia. Nettikiusaamista on myös havaittu nuorten keskuudessa erityisesti anonyymien sosiaalisten medioiden palveluissa, kuten Ask.fm:n puolella. Entistä enemmän kuraattori ja muut koulun henkilökunta ovat joutuneet puuttumaan asiaan. He ovat saaneet yhteydenottoja väärinteoista ja kiusaamistapauksista. Vanhemmatkin ovat toivoneet koululta oppituntia aiheesta.

Opinnäytetyöni aihe on erittäin merkittävä. Sosiaalinen media on entistä ajankohtaisempi nuorille. Nuoret tarvitsevat opastusta sosiaalisen median käytössä ja ohjeistuksessa. Nuorten on hyvä havainnollistaa kuinka suuret vaikutukset nykypäivänä sosiaalinen media sisältää. Suomen laki käsittelee myös sosiaalista mediaa, joten nuorten on hyvä tietää mitä laki käsit-

tää. Samalla he oppivat näkemään sosiaalista mediaa kristinuskon kautta. Opetan heitä miettimään asioita kultaisen säännön ja rakkauden kaksoiskäskyn kautta. Kerron työssäni esimerkkejä käytännön kautta, jotta nuoret ymmärtävät parhaiten. Toiminnallisessa työssäni laitan nuoret itse pohtimaan omaa sosiaalisen median käyttöönsä enkä vain lue ainoastaan teoriaa. He saavat itse kertoa mitä mieltä ovat eri asioista ja keskustelen heidän kanssaan siitä.

2 KEHITTÄMISTEHTÄVÄT

Työni tarkoitus on kertoa hyviä neuvoja turvalliseen sosiaalisen median käyttöön. Pidín viisi oppituntia Somerolla Kiiruun yläkoulun 7.-luokkalaisille. Työni on tärkeä, koska sosiaalinen media on nuorille tärkeä asia. Nuorten on saatava neuvoja miten sosiaalisessa mediassa kannattaa käyttäytyä ja mitä asioita välttää julkaisemasta.

Miten nuoret oppisivat ymmärtämään sosiaalisen median vaikutukset oman tulevaisuuden kehittämisessä?

Monelle nuorelle sosiaalinen media on jokapäiväinen asia. Se voi olla jopa tärkein yhteydenpidon väline. Heidän on hyvä tietää, miten sosiaalisessa mediassa kannattaa käyttäytyä. Nuorilla itsellään on vastuu tekemisistään ja vanhemmat auttavat heitä oppimaan vastuuta. Sosiaalisella medially voi olla vakavat seuraukset pitkälle nuoren tulevaisuuteen, jos hän esimerkiksi tekee jotain väärää.

Miten saada nuoret miettimään tekojansa seurauksia sosiaalisessa mediassa kristityn näkökulmasta?

Lähimmäisen rakkaus ja rakkauden kaksoiskäsky ovat tärkeimpiä asioita kristityn elämässä. Miten saisin nuoret ymmärtämään heidän elämänsä nähtynä Raamatun valossa? Lähimmäisen kunnioitus on tärkeä asia.

3 NUORET SOSIAALISESSA MEDIASSA

Nuorille sosiaalinen media on jokapäiväistä. Se on eräänlainen elämäntapakin. Nuorisolle sosiaalisen median suosio on tärkeää. Sosiaalisen median palveluiden suosiot vaihtuvat nopeasti. Nykypäivänä nuoria kiinnostaa aitous (Snapchat kasvattaa suosiotaan Suomessa 2015).

3.1 Sosiaalinen media

Sosiaalinen media käsitteenä katsotaan syntyneen vuonna 2004. Silloin perustettiin nykypäivän suosittu sosiaalimedialle palvelut. (Pönkä 2014, 34-36.) Se tunnetaan kansan kielellä nimeään ”Some”.

Sosiaalisen median ydin on vuorovaikutuksessa. Verrattaessa kotisivuihin et voi laittaa yksisuuntaisesti tietoa vaan tarvitset aina jonkun, joka pystyy sitä vastaanottamaan. (Kortesuo 2010, 12.) Siihen tarvitaan kaksi henkilöä toimimiseen. Sosiaalisen mediassa tärkeätä on reaaliaikaisuus. Sosiaalisen median tasot voidaan jakaa kolmeen: Kulttuuriin, ilmiöihin ja trendeihin. Sen käyttöön tarvitaan älylaite. Älylaitteena voi toimia tietokone tai kännykkä.

3.2 Sosiaalisen median suosittuja palveluita

Sosiaalisen median palveluita on maailmassa satoja, ellei jopa tuhansia. Sosiaalisen median suosituin palvelu on Facebook. Facebookin lisäksi suosittuja ovat Snapchat, Ask.fm, Messenger,, Instagram ja Whatsapp. Palveluiden suosio on kasvanut mobiilisovellusten lisääntyessä ja tietokoneen käyttö vähentynyt nuorilla. Kännyköissä erityisesti Whatsapin käyttö on kovassa suosiossa. Kerron tarkemmin näistä palveluista.

3.2.1 Facebook

Facebookin on perustanut Mark Zuckerberg. Muiksi perustajiksi voidaan lukea Dustin Moskovitz ja Chris Hughs. Facebook on yhdysvaltalainen yritys, joka on perustettu vuonna 2004. (Haasio 2009, 12.) Palvelulla oli vuoteen 2014 mennessä 1,32 miljardia käyttäjää. Facebook on samalla maailman suosituin sosiaalisen median palvelu. (Pönkä 2014, 84.)

Facebook on sosiaalisen median palvelu, jolla voi ylläpitää ihmissuhteita, tutustua uusiin ihmisiin, keskustella, jakaa kuvia ja tiedostoja, sekä pelata. Facebookissa on erilaisia ryhmiä, joissa jokaisessa on erilaiset teemat. (Haasio 2009, 9.)

Facebook on menettänyt viime vuosina suosiotaan nuorten keskuudessa ja erityisesti teini-ikäisten keskuudessa. Suosiota ovat vastaavasti nostaneet Instagram ja Whatsapp. Vuonna 2014 teini-ikäisistä 23 prosenttia pitivät Facebookia tärkeimpänä sosiaalisen median palveluna. Vuonna 2015 luku oli enää 14 prosenttia. (Lapintie 2015.) Osa syynä johtuu nuorten lähteminen Facebook:sta, koska vanhemmat käyttävät samaa palvelua.

3.2.2 Instagram

Instagram on kuvanjakopalvelu ja yhteisöpalvelu. Instagramiin käyttäjä voi suoraan lisätä kuvia ja muokata niitä erilaisilla suotimilla (Pönkä 2014, 121.) Nykyään sinne voi lisätä myös videoita. Palvelussa käytettävät kuvat ovat pääsääntöisesti julkisia, mutta profiliin voi saada myös yksityiseksi. Käyttäjät voivat lähettää toisilleen myös suoraviestejä, jotka sisältävät kuvia ja videoita. (Pönkä 2014, 121).

Sovellus tunnetaan erityisesti "hashtag" merkinnöistään. Sillä tarkoitetaan tunnistetta, jolla muuta käyttäjät voivat löytää kuvan. Kuva merkitään ristikko-merkillä. Tämä helpottaa muiden samankaltaisten kuvien löytämistä. Instagram on nuorten keskuudessa todella suo-

sittu palvelu ja se on ohittamassa Facebookin. Facebook omistaa Instagramin. (Saarinen 2014.)

Instagram on erittäin suosittu sosiaalisen median palvelu. Sitä käytti vuoteen 2014 mennessä 200 miljoonaa henkilöä. Suomessa käyttäjiä löytyy noin 300 000 käyttäjää. (Pönkä 2014, 121.)

3.2.3 Twitter

Twitter on mikroblogipalvelu. Mikroblogin palveluidea perustuu lyhyisiin viesteihin, jotka ovat maksimissaan 140 merkin pitkiä. Palvelulla oli käyttäjiä vuoteen 2014 mennessä 271 miljoonaa. Twitter avattiin vuonna 2016. (Pönkä 2014, 97.) Näitä viestejä kutsutaan twiiteiksi. Facebookiin verrattuna tässä palvelussa on mahdollista seurata ketä tahansa ilman, että tarvitsee hyväksyä ketään ystäväksi. Siinä on myös suosittua viestien uudelleen lähettäminen. Twitter on tullut erityisesti tunnetuksi julkisuuden henkilöiden esimerkiksi poliitikkojen päivityksistä.

3.2.4 Whatsapp

Whatsapp on älypuhelimilla toimiva pikaviestisovellus. Käyttäjät voivat lähettää toisilleen viestejä. Ohjelmalla voi myös lähettää kuvia, videoita ja ääntä. Käyttö toimii puhelinnumeroitten kautta. Käyttäjällä tarvitsee olla henkilön puhelinnumero, joka mahdollistaa keskustelun toisen käyttäjän kanssa. Toimiakseen sovellus tarvitsee nettiyhteyden. (Pönkä 2014, 136.)

Palvelu on perustettu vuonna 2009 alunperin Iphonelle. Nykyään se käy monille kännykkäalustoille. Kyseinen ohjelma on suosittu maailmalla ja erityisesti Suomessa. Maailmalla käyttäjiä vuonna 2014 oli 600 miljoonaa ja Suomessa noin 690 000. (Pönkä, 136.) 2014 Ebrand Suomi Oy järjesti kattavan kyselyn ympäri Suomea, jossa selvisi palvelun olevan kaiken ikäisten

nuorten suosituin sosiaalisen median palvelu. SoME ja nuoret kyselyn mukaan vastanneista 13-17.-vuotiaista 90 prosenttia käytti Whatsappia. (SoMe ja nuoret 2016.)

3.2.5 Snapchat

Snapchat on tämän hetken yksi suosituimmista nuorten suosimista pikaviestipalveluista. Snapchat toimii ainoastaan älypuhelimilla. Käyttäjät pystyvät lähettämään toisille viestejä, mutta erikoisuutena on, että viestit näkyvät vain noin 10 sekunnin ajan. Sen jälkeen viestit katoavat. Tämä on tuottanut ongelmia nuorten keskuudessa, koska tämä ohjelma toimii myös seuran hakuun ja alastonkuviin. Monet vanhemmat ovat huolissaan tästä ohjelmasta väärinkäytösten takia. (Pönkä 2014, 139.)

3.2.6 Youtube

Youtube on videopalvelu, jossa, voi katsella videoita ja ladata niitä palveluun. Sivusto on maailman suosituin videopalvelu. Tämä on kolmanneksi suosituin verkkopalvelu maailmassa Googlen ja Facebookin ohella (Pönkä 2014, 115). Youtuben omistaa Googlen yhtiö (Youtube.com 2016). Siihen on vuoteen 2015 mennessä ladattu yli miljardi videota (Turek 2015). Palvelussa on paljon videobloggaajia, joilla on tuhansia seuraajia. Nämä ovat erityisesti nuorten suosiossa.

3.2.7 Ask.fm

Ask.fm on nuorten suosima yhteisöpalvelu. Palvelu on erityisesti teini-ikäisten suosiossa. Palvelussa voit esittää toisille kysymyksiä nimettömästi tai nimen kanssa. Palvelua voi käyttää rekisteröitymättä. Vastauksiin voi lisätä kuvia ja videoita. Palvelulla on 180 miljoonaa käyttäjää ja ikäraja on 13 vuotta. Palvelu on perustettu vuonna 2010. (Pönkä 2014, 144.)

Ask.fm on saanut kritiikkiä anonyymista toiminnastaan. Erityisesti kiusaamistapaukset ovat lisääntyneet ja palvelua on syytetty nuorten itsemurhista. Nimettöminä lähetetyt kiusaamisviestit ovat lisänneet vanhempien ja opettajien huolta. (Mikkola 2014.)

3.3 Sosiaalisen median uhat nuorille

Sosiaalisessa mediassa on paljon hyvää, mutta siellä on myös pahaa. Erityisesti nuoret ovat alttiita sosiaalisen median vaaroille. Se on erilainen paikka kuin oikea elämä. Palvelussa pysyväksi olemaan kasvottomana ja jopa anonyymina. Tästä voi seurata, että henkilö voi kirjoittaa toiselle pahojakin asioita ilman, että jää kiinni siitä ja eikä joudu asiasta vastuuseen. Sosiaalisessa mediassa täytyy kyseenalaistaa asioita. On hyvä tiedostaa, tuntee henkilö ennestänsä ja voiko häneen luottaa.

3.3.1 Seksuaalirikokset

Yleisin nettiin liittyvä rikosnimike seksuaalisten rikosten kohdalla on lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö. Sosiaalisessa mediassa kiinnijäämisen riski on paljon pienempi kuin oikeassa kanssikäymisessä. Erilaisia lapsen hyväksikäytön seksuaalisia muotoja on kolme. Ensimmäinen on seksuaalissävyytteinen viestintä. Toinen on videoiden ja kuvien lähettely, jotka loukkaavat sukupuolisiveellisyyttä. Kolmas on videoyhteys toiseen reaaliaikaisesti. (Forss 2014, 133-134.)

Lapsen tai henkilön, joka joutuu seksuaalisen rikoksen uhriksi tai epäilee joutuneensa kannattaa kertoa siitä eteenpäin. Lapsen kannattaa puhua vanhemmilleen. Lapsi voi myös käännyttää nettipoliisin puoleen. Nuoren kannattaa olla varovainen, kun antaa vieraalle yhteystietojansa. Vanhempien kannattaa puhua lapsensa kanssa ja olla syyllistämättä lasta, jos hän on

tehnyt väärin. Pienimmissäkin tapauksissa kannattaa olla yhteydessä poliisiin. (Internetiin liittyviä rikoksia ja ohjeita niiden hoitamiseen 2016.)

Useimmiten nuori lapsi voi tutustua sosiaalisessa mediassa henkilöön, joka osoittautuu erilaiseksi todellisuudessa mitä virtuaalimaailmassa näyttäytyy. Nuori voi helpommin lähestyä aikuista virtuaalisesti kuin reaali maailmassa. Usein hyväksikäyttäjät esiintyvät itseään nuorempina tai jopa samanikäisenä kuin uhri. Tämä helpottaa uhrin lähelle pääsyä. Useimmiten hyväksikäytettävä on iältään noin 13-15-vuotias. Hyväksikäyttäjä luo luottamusta uhriin ja voi ehdottaa tapaamista tai esimerkiksi kuvien lähettelyä. (Haasio 2013, 76-78.)

3.3.2 Nettikiusaaminen

Nettikiusaamista tapahtuu kaikenikäisillä. Nettikiusaaja voi olla nuori tai aikuinen. (Forss 2014, 35.) Suurin osa nettikiusaamisesta tapahtuu sosiaalisen median areenoilla. Yleisimpiä muotoja nettikiusaamisessa ovat ulkonäön arvostelu, haukkuminen, seksuaalisuutta häiritsevät kommentit, kuvien ja nimien väärinkäyttö ja monenlaista erilaista pilkkaamista. (Haasio 2013, 62.) Nettikiusaaminen on laissa tuomittava rikos. Poliisi selvittää nettikiusaamisrikkoksia rikosnimikkeillä laitoin uhkaus tai kunnianloukkaus. (Internetiin liittyviä rikoksia ja ohjeita niiden hoitamiseen 2016).

Tosielämässä kiusaaminen voidaan saada loppumaan, mutta nettikiusaamista ei välttämättä saada. Sosiaaliseen mediaan voidaan laittaa jokin kuva, jota ei saada koskaan pois. Ongelmana nettikiusaamisessa on syynä se, etteivät vanhemmat välttämättä ole valvomassa lasten ja nuorten netin käyttöä (Haasio 2013, 63).

3.4 Identiteettivarkaudet

Sosiaalisessa mediassa henkilö luo identiteetin, joka voi erota hyvinkin paljon oikeasta elämästä. Sosiaalisessa mediassa verkkoidentiteetti määräytyy millainen esittää olevansa ja millainen oikeasti on. Käyttäjä luo luottamuksen muita kohtaan teoillaan (Aalto & Uusisaari 2009, 114-116). On tärkeää pitää hyvää huolta suojuksista. Identiteettivarkaudet ovat haitallinen asia. Identiteettivarkaudet ovat vuosi vuodelta lisääntyvä ongelma. Identiteettivarkaudella tarkoitetaan tekoa, jossa henkilö esiintyy toisena henkilönä tarkoituksenaan tehdä esimerkiksi petos (Haasio 2013, 46).

Identiteettivarkaudesta tuli rikos Suomen lakiin 10.4.2015. Tämän jälkeen ilmoituksia on kirjattu lähes 300 kappaletta (Reinboth 2016). Yleisimpiä muita nimikkeitä ovat identiteettivarkauden ohella tietomurto, viestintäsalaisuuden loukkaus, luvaton käyttö ja henkilörekisteririkos (Forss 2014, 242-253). Moni nuori on kokenut jättäneensä esimerkiksi sosiaalisen median ohjelman päälle ja kaveri huomaa ja käy kirjoittamassa toisen nimissä jotain hauskaa. Se on nykypäivänä tuomittava teko, vaikka se voi tuntua hauskalta ja viattomalta.

Parhaiten identiteettivarkauksilta säästyy, kun käyttää ”maalaisjärkeä”. Turvallisuutta lisää tarpeeksi vaikea salasana, jota ei pysty ratkaisemaan. Ystäviksi ei kannata ottaa tuntemattomia. Ennen kuin ystäväksi hyväksyy, niin on hyvä tarkastaa ystävän tiedot palvelun tiedoista ja lähettää hänelle viestiä. Viesteissä kannattaa kysyä, kuka hän on ja miksi hän haluaa kaveriksi. Kaveriksi ei kannata hyväksyä, jos epäilyttää. Julkisella paikalla ei kannata jättää kännykkää tai tietokonetta auki tai vartioimatta. On hyvä muistaa suojata tietokone tai kännykkä salasanalla tai vastaavalla suojuksella. Palomuuuri ja virustorjunnat on syytä pitää ajan tasalla ja päivittää kun tarvetta.

Identiteettivarkaudesta voi seurata tekijänoikeusrikkomus. Valeprofiilin tekijä voi varastaa jonkun henkilön ottaman profiilikuvan ja käyttää sitä väärin omistamatta edes kuvan oike-

uksia. Samalla tulee myös ongelma kuka omistaa alkuperäisen kuvan oikeudet. Onko kuvan omistaja se joka esiintyy kuvassa vai kuvan ottaja? (Forss 2014 288.)

4 TURVALLINEN SOSIAALISEN MEDIAN KÄYTTÖ

Tässä luvussa käsitellään ja annetaan neuvoa turvallisesta käytöstä sekä annetaan neuvoja miten kannattaa toimia esimerkiksi valokuvaamisen ja julkaisujen suhteen.

4.1 Valokuvaaminen

Suomessa laki rajoittaa kuvaamista ja niiden julkaisua. Kuvausoikeuden määrittelee Suomen perustuslaki. Kuvausoikeus perustuu sananvapauteen. Suomen perustuslaissa (11.6.1999/731, 2 §12) sanotaan: *”Jokaisella on sananvapaus. Sananvapauteen sisältyy oikeus ilmaista, julkistaa ja vastaanottaa tietoja, mielipiteitä ja muita viestejä kenenkään ennakolta estämättä. Tarkempia säännöksiä sananvapauden käyttämisestä annetaan lailla. Lailla voidaan säätää kuvaohjelmia koskevia lasten suojelemiseksi välttämättömiä rajoituksia.”*

Valokuvien julkaisua rajoittaa rikoslain luku 24. Tämä laki suojaa yksityisyyttä ja kotirauhaa. Kuvaajan on muistettava ketä ja missä kuvaa. Erityisen tärkeää on muistaa kunnioittaa kotirauhaa. Kuvaaminen on kiellettyä, jos henkilö katselee tai kuvaa teknisellä laitteella oikeudettomasti jotain henkilöä. Näihin kuuluvat esimerkiksi kotipihat ja asunnon sisällöt, pukeutumistilat, hotellihuoneet ja niin edelleen. Kuvattaessa kyseisiä paikkoja tarvitaan omistajan lupa edellä mainittuihin asioihin. (Rikoslaki 19.12.1889/39, 24 § 11.) Julkisrauhaa on myös kunnioitettava. Julkisrauhaa koskevia paikkoja ovat virastot, koulut, päiväkodit, tehtaat, museot sekä näiden piha-alueet. Kuvaaminen julkisrauhan paikalla ilman lupaa on rikos etenkin, jos kuvauspaikka on yleisöltä suljettu ja se loukkaa alueella olevan yksityisyyttä. (Rikoslaki 19.12.1889/39, 24 § 3.)

Kuvaaminen julkisilla paikoilla on sallittua. Kuvia on mahdollista ottaa esimerkiksi torilta tai tapahtumasta johon jokaisella on vapaa pääsy. Kuvien julkaisua rajoittaa yksityisyyden suoja. Tämän asian kanssa kannattaa olla tarkkana ja miettiä kannattaako julkaista vai ei. Keskustelua herättää usein kuvaaminen ravintoloissa ja kaupoissa. Kaupat ja ravintolat voivat

poistaa kuvaajan paikalta, koska he saavat valita asiakkaansa. Kuvaajan ei tarvitse poistaa kuvia, joita hän on paikassa ottanut. Häntä ei voi myös pakottaa siihen. Tallennuslaitteen takavarikointi on kielletty. (Forss 2014, 24.)

4.2 Kuvien julkaiseminen

Kuvien julkaisemiseen tarvitsee aina luvan, jos siinä esiintyy jokin muu henkilö kuin valokuvaaja. Valokuvan julkaisijalla on oltava oikeudet valokuvaan, jonka hän julkaisee tai henkilön lupa julkaisuun, joka oikeudet omistaa. Muussa tapauksessa tästä seuraa tekijänoikeusrikkomus tai tekijänoikeusrikkomus.

Tekijänoikeusrikoksella tarkoitetaan henkilöä, jonka teko ansioitumistarkoituksella tai jollain muulla tavalla teko aiheuttaa haittaa tai vahinkoa loukatun oikeuden haltijalle. Näitä ovat muun muassa kirjalliset ja taiteelliset teokset, äänitteet, elokuvat ja valokuvat. (Rikoslaki 21.4.1995/578, 49: § 1.)

Tekijänoikeusrikkomuksella tarkoitetaan henkilöä, joka törkeällä huolimattomuudellaan tai tahallaan asettaa teoksen julkiseksi nähtäväksi tai kopio sen ilman lupaa. Yksityiseen käyttöön eli omaan käyttöön voidaan kopioida tietyin edellytyksin. Sosiaalisessa mediassa erityisesti monesti jaetaan kuvia ja videoita tahattomasti tai tahallaan. Näistä seuraa usein tekijänoikeusrikos. (Forss 2014, 287-288.)

4.3 Sosiaalisen median etiikka ja moraali

Etiikka ja moraali ovat kaksi eri asiaa. Sana etiikka tulee kreikan kielestä sanasta ethos. Ihminen miettii asioiden painoarvoa tekonsa merkityksellä ja sen seuraamuksilla. Tämän perusteella ihminen tekee päätöksen, onko teko oikein vai väärin. Teko voi olla poikkeava yleisten

säädösten mukaan mutta henkilö voi silti toimia eettisesti oikein omasta mielestään. (Mäkinen 2006 34.)

Moraali -sana on peräisin latinankielen sanasta mos, mores (Kuula 2004, 10). Moraalin idea perustuu siihen, että joudumme tekojemme seurauksena ajattelemaan myös muita ihmisiä. Toimiessamme joudumme ajattelemaan muita ihmisiä ja koko maailmaa (Mäkinen 2006, 34). Loukkaako tämä toista ja jos esimerkiksi roskaan, niin miten tämä rasittaa maapalloa? Näin moni voi ajatella. Moraalissa joudumme ottamaan toiset huomioon, vaikka emme niin ajattelisikaan. Ihminen alituisesti ajattelee myös lakia, arvoja ja normeja tekemisissään (Mäkinen 2006, 34).

Moraalia ohjaa omatunto. Omatunto on Jumalan ääni ihmisessä. Omatunnon ääni käskee ihmisen noudattamaan lakia, jota hän on velvollinen noudattamaan. Ääni käskee rakastamaan ja tekemään hyvää sekä välttämään paha. Tätä kutsutaan myös luonnolliseksi laiksi. (Koskinen 1994, 140.) Omatunto ohjaa meitä monessa asiassa myös sosiaalisessa mediassa. Omatunto välttää meitä kirjoittamasta pahoja asioita toisista ja käskee kunnioittamaan toista.

Kristittyjen elämää ohjaa Raamattu. Erityisesti kristinusko on tunnettu uskonto, jossa mietitään oikeaa ja väärää. Kirkko on tullut tunnetuksi eettisistä opetuksistaan ja kannanotoistaan eettisiin asioihin. Kristityn esikuvina ovat Jeesuksen opetukset (Kuula 2004, 9). Raamatun tärkein sääntö etiikan osalta on rakkaus. Rakkauden etiikan pohjana on Jumalan rakkaus meitä kohtaan ja meidän rakkaus muita kohtaan (Kuula 2014, 159). Erityisesti korostetaan kultaista sääntöä: Mitä haluatte tehtävän teille, tehkää se heille (Matt. 7:12). Tämä Raamatun jae tunnetaan rakkauden kaksoiskäskynä tai vaihtoehtoisesti kultaisena sääntöä. Tämä sääntö on hyvä muistaa erityisesti sosiaalisessa mediassa. Toisen kunnioittaminen on tärkeätä.

Erityisesti toisen kunnioitus täytyy muistaa, kun julkaisee toiseen henkilöön liittyviä niin kuvia kuin kirjoituksia. Yksityisyyden suoja on merkittävä asia. Kristittyjen täytyy tämä muistaa, koska meidän on kunnioitettava lähimmäistämme. Kristittyjen teot mitataan taivaan

porteilla. Raamatussa ihmiset jaetaan kahteen luokkaan. Toiset pelastuvat ja toiset joutuvat kadotukseen. Tuomioon vaikuttaa se miten on elänyt elämänsä ja kuinka auttanut sairaita, vähävaraisia, uupuneita ja yksinäisiä. (Matt. 25:31-46.)

Kuka on se lähimmäinen, jota pitäisi kunnioittaa? Onko se henkilö, jonka tuntee esimerkiksi perheen jäsenenä vai joku tuntematon ihminen? Raamatun kaksi tärkeintä käskyä on Jumalan rakastaminen ja lähimmäisen rakastaminen (Kuula 2004, 161). Kristittyjen on pidettävä kaikkia ihmisiä lähimmäisinä. Kristittyjen on pidettävä huolta toisistaan ja niistäkin jotka eivät ole kristittyjä. Myös vihamiehiä on rakastettava. (Kuula 2004, 165-166.)

4.4 Nuorten turvallisen median käytön tukeminen

Nuorten sosiaalisen median käyttö on joka päiväistä. Se on heidän elämäänsä. He voivat tutustua uusiin ihmisiin ja saada uusia mahdollisuuksia. Vanhempien on kuitenkin hyvä laittaa sosiaalisen median käyttöön rajoituksia ja kieltoja. Heidän tehtävänä on myös valvoa, ettei nuori eksy väärille sivuille eikä näe mitään, mikä voisi vahingoittaa häntä henkisesti. Vanhempien on hyvä puhua lastensa kanssa sosiaalisen median käytöstä ja opettaa, miten siellä kannattaa toimia. Heidän on syytä kertoa, millaisia kuvia ja päivityksiä kannattaa jakaa sosiaalisessa mediassa ja millaisia ei. (Pönkä 2014, 72.)

Vanhempien kannattaa tutustua myös eri sosiaalisen median palveluihin ja niiden ikärajoihin. Yllättävän usein tulee esiin, kuinka nuori käyttää tiettyä palvelua, vaikka ikä ei riittäisi. Esimerkiksi 80 prosenttia vanhemmista eivät tunteneet muuta kuin Facebookin ikärajan (Pönkä 2014, 76). Näistä asioista on tärkeä puhua ja asettaa tietyt rajoitteet käytölle. Vanhempien kannattaa myös seurata, mitä lapsi kirjoittelee ”somessa” ja kysellä, mitä hän on puuhaillut siellä (Pönkä 2014, 74). Vanhempien on hyvä seurata, kuinka paljon lapsi käyttää aikaa ”somessa” päivittäin siten, ettei muu elämä esimerkiksi opiskelu kärsi siitä.

Lasta on hyvä kannustaa puhumaan somesta ja sen haitoista. Jos hän kokee ahdistelua tai kiusaamista siellä, vanhempien ei pidä syyttää lasta vaan olla tukena. Nuorelle kannattaa kertoa internetissä olevista erilaisista ihmisistä, joista joku saattaa haluta jopa pahaan toiselle (Pönkä 2014, 74-75). Nuori ei välttämättä tätä ymmärrä, mutta nuoren on tärkeää kuitenkin tiedostaa ihmisten erilaisuus. Huoltajan kannattaa myös kertoa mistä saa, neuvoa ja tukea, jos jokin kysymys askarruttaa tai vanhemmat eivät osaa vastata. Tällaisia tukihenkilöitä ovat esimerkiksi: kuraattori, nettipoliisi ja läheiset kaverit.

4.5 Hyvän käytöksen neuvoja sosiaalisesta mediasta

Suomessa meillä jokaisella on sananvapaus. Se ei silti poista meiltä vastuuta kirjoituksistamme. Sosiaalisessa mediassa kannattaa muistaa muutamia asioita. Keskustellessa jonkun kanssa kannattaa erottaa mielipide ja tieto toisistaan. Jokainen meistä tekee virheitä ja on hyvä myöntää virheensä, jos sellaisen on tehnyt. Avoimuus muiden mielipiteitä kohtaan on hyvä ja muiden mielipiteitä ei kannata tyrmätä. Omassa mielipiteessä pysyminen on tarpeen, jos niitä on valmis muuttamaan tarvittaessa.

Yksi tärkeimmistä asioista on muistaa olla provosoitumatta. Vaikka mielipiteet ovat vahvoja, niistä ei saa suuttua ja provosoitua. Samalla siinä menee uskottavuus. Toisen kunnioittaminen on tärkeää. Henkilökohtaisuuksiin meneminen ei edistä keskustelua. Oman ja muiden yksityiselämän kunnioittaminen on tärkeää. Toisen leimaaminen syylliseksi ilman tuomiota on väärin. Syyllinen on vasta syyllinen, kun hänet on tuomittu. Ennen julkaisua on hyvä pohdita, mikä voisi aiheuttaa toiselle mielipahaa. Kannattaa miettiä, onko se sen arvoista. Vastuun muistaminen on tärkeää ja olemalla esimerkki muille ihmisille. (Helsingin yliopisto 2014.)

5 TOIMINNAN TOTEUTUS

Tässä luvussa esittelen toiminnan suunnittelun toteutusta. Kerron myös, miten toteutukset tunneista sujuivat. Lisäksi kerron palautteesta, jota sain ohjaajilta.

Oppitunnit toteutettiin 14.-16.9.2015. Paikkana toimi Kiiruun yläkoulu Somerolla. Tunnit pidin 97:lle seitsemännen luokan oppilaalle. Oppitunteja oli yhteensä viisi kappaletta eli jokaiselle luokalle pidin samanlaisen tunnin. Yksi tunti oli pituudeltaan noin 45 minuuttia.

5.1 Ennakkopalaverit

Ensimmäinen suunnittelupalaveri tapahtui tammikuussa 2015. Kävin kuraattorin kanssa silloin läpi tavoitteita mitä halutaan ja sovimme aikatauluista. Alun perin suunnitelman piti olla, että huhtikuun tai toukokuun aikana pitäisin tunnit. Maaliskuun toteutukselle tuli este, joten toteutus siirtyi syyskuulle.

Tapasin myös tammikuussa silloisen Kiiruun koulun rehtorin. Rehtori oli innostunut työstäni ja hyväksyi suunnitelmani. Tunnit piti alun perin järjestää kahdeksaluokkalaisille, mutta he olivat työharjoittelussa. Päädyimme järjestämään oppitunnit seitsemäsluokkalaisille. Seitsemäsluokkalaisille tämä oli hyvää jatkoa, koska heille pidettiin kuudennella luokalla tutkiopetustunti sosiaalisesta mediasta, jossa oli samoja aiheita käsitelty. Kuraattori toivoi tunnin sisällön olevan aktiivinen, etteivät ne olisi pelkkää esitelmää.

Sain myös tavata koulun opinto-ohjaajan, jonka tunneilla pidin omat oppituntini. Opinto-ohjaaja halusi olla ensimmäisillä tunneilla mukana, joten suostuin luonnollisesti tähän. Opinto-ohjaaja toivoi, että käsittelisin erityisesti, mitä seuraamuksia voi tulla, jos kuvia levittää luvattomasti.

Ennakkopalaverissa selvisi seitsemäsluokkalaisia olevan kuusi luokkaa, joista erityislinjalaiset eivät tunteihin osallistuisi. Seitsemäsluokkalaisia on yhteensä kaikkiaan 97. Koulussa oli yläkoululaisia yhteensä 290.

Seuraavalla tapaamiskerralla sain kuraattorilta neuvoja, mitä kannattaa lukea ja mistä löytää hyviä vinkkejä. Tästä oli paljon hyötyä tuntisuunnitelmaa miettiessä. Sain hyviä ideoita näistä ja lisää infoa aikaisempaan hakemaani tietoon.

5.2 Tuntisuunnitelma ja valmistelu

Tunnin suunnittelu oli haasteellista, koska minulla oli jokaiselle luokalle yksi oppitunti ja tunnin pituus on 45 minuuttia. Oppitunnit piti tarkkaan suunnitella etukäteen. Mielestäni oli parempi, että minulla oli ylimääräistä materiaalia kuin sitä olisi liian vähän. Myös suunnittelussa minun piti ottaa vaihtoehtoja mukaan, jos asiat eivät sujuisi niin kuin olin kaavaillut.

Päätin saada tunnille muutakin kuin pelkkää luentoa. Ensimmäisenä tunnille otin ryhmäpohdinnan. Jaoin luokan kahtia, josta toinen puoli miettii: Mikä on hyvää ja mikä on huonoa käytöstä sosiaalisessa mediassa. Kirjoitin taululle sanat "pahaa" ja "hyvää". Kun nuoret olivat saaneet miettiä keskenään sitä, yksi kävi sen kirjoittamassa taululle. Minä luen ääneen, mitä taululle kirjoitin. (LIITE 2/2)

Seuraavaksi keskusteltiin siitä, mitä eri sosiaalisen median palveluita on olemassa ja mitä oppilaat käyttävät eniten (LIITE 2/3). Halusin nähdä, mitä nuoret kertovat ja mitkä ovat palveluita, joita he käyttävät. Tässä pystyin samalla kartoittamaan, mikä palvelu on tällä hetkellä suosittu ja mikä palvelu on hiipumassa.

Kuultuani nuoria aloin lukea heille lakitekstiä eli tekijän oikeuksista Powerpoint-esityksen välityksellä. Kerroin esimerkeillä, mitä tämä tarkoittaa. Vastailin kysymyksiin, jos tuli jotain.

Näytin opettajan jakaman kuvan, joka on lähtenyt ympäri maailmaa leviämään. Kuvan avulla kykenin näyttämään seurauksia, mitä tapahtuu, jos kuvan laittaa sosiaaliseen median jatkoon. Painotin, ettei kuvaa välttämättä saa sieltä pois. (LIITE 2/5.)

Kerroin esimerkkejä, missä saa kuvata ja missä ei (LIITE 3-4/5). Tämä on hyvä tietää, ettei tule väärinkäytöksiä kuvien suhteen. Annoin nuorille myös pohdittavaksi, mitä seuraamuksia mahdollisesti tapahtuu, jos laittaa kuvan sosiaaliseen mediaan esimerkiksi olutpullo kädessä. Keskustelimme nuorten kanssa mielipiteistä ja mitä tapahtuu, jos tuollaisen kuvan laittaa näkyville.

Toisena esimerkkinä kerroin esimerkin omasta kokemuksestani, jossa eräs keikkajärjestäjä käytti luvatta minun ottamaani kuvaa. Sain siitä monen sadan euron korvaukset. Tämä toivottavasti laittoi nuoret ymmärtämään tekojen seuraukset. (LIITE 2/13)

Käsittelin myös nettikiusaamista (LIITE 2/14). Kerroin mitä nettikiusaaminen on ja mitä siitä voi seurata. Korostin myös identiteettivarkauksia, joka ollut yleistynyt nykyvuosina. Pääteemana yritin saada nuoret muistamaan säännön, etteivät julkaisisi mitään mitä ei voi näyttää esimerkiksi isovanhemmille. Tarkoitukseni oli myös näyttää ja tehdä tutuksi nettipoliisi Marko Forss ja kertoa palveluita, mistä saa apua (LIITE 2/16).

Tästä sain luonnollisesti yhdistettyä aiheen hengellisyyteen (LIITE 2/17). Mietimme lähimmäisen kunnioitusta. Kysyin luokalta, mitä mieltä he ovat sanasta lähimmäinen? Kuka on lähimmäinen ja voiko lähimmäinen olla joku tuntematon? Tarkoitukseni saada oppilaat tietoiseksi, että läheinen voi olla kuka tahansa. Lähimmäisen rakkaus on sydäntä lähellä oleva asia. Siteerasin kultaista sääntöä Raamatusta: ”Kaikki minkä tahdotte ihmisten tekevän teille, tehkää se heille” (Matt 7:12).

Ennen tunteja kuraattori halusi nähdä minun oppimateriaalini, joten lähetin hänelle ne hyväksyttäväksi. Kuraattorin mielestä suunnitelma vaikutti hyvältä.

6 TOIMINNAN TULOKSET JA PALAUTE

Tässä luvussa käsittelen toiminnan tuloksia. Kerron, miten toiminnallinen osuus sujui ja omia mielipiteitäni toiminnan toteutuksesta. Sain hyvää palautetta kuraattorilta ja opinto-ohjaajalta tunneista, joista raportoin.

6.1 Toiminnan arviointi

Tuntien suunnittelu meni hyvin ja sain paljon apua työelämänohjaajaltani. Hän tarkisti tunti-suunnitelmat ja kertoi niiden olevan hyvät ja sellaiset kuin piti olla (LIITE 1).

Tunnit alkoivat hyvin. Tuntien alussa joko opinto-ohjaaja tai kuraattori esitteli minut luokalle ja kerroin itsestäni. Esittelyn jälkeen siirryin taululle tekemään sanat ”hyvää” ja ”huonoa”. Jaoin luokan kahtia niin että molemmissa ryhmissä oli lähes yhtä monta oppilasta. Toinen puoli luokasta mietti, mitä hyvää on ”somessa” ja vastakkainen puoli mietti vastaavasti huonoja puolia. Sen jälkeen yksi oppilas kirjoitti ryhmän pohdinnan taululle. Tehtävänantoa olisin voinut selkeyttää, koska nuoret eivät ymmärtäneet, mitä seuraavaksi pitää tehdä. Ensimmäisellä tunnilla teetin tämän tehtävän paperilla, mutta koska tällainen työmuoto ei toiminut, muilla tunneilla tehtävään vastattiin liitutaululle.

Tuntien aikana erityisesti alussa oli paljon melua, mutta luokka hiljeni, kun aloitin esitelmöinnin. Kuraattori joutui pari kertaa huomauttamaan luokkaa äänekkyydestä. Lakitekstiä lukiessani moni kysyi minulta kuvaamisesta ja missä paikoissa saa kuvata? Myös internetistä laittomasti lataaminen nousi kysymykseksi. Keskustelun herättämiseksi kysyin, mitä seurauksia mahdollisesti tulisi, jos joku olisi kuvassa olutpullon kanssa. Monet nuoret olivat sitä mieltä, ettei mitään seurauksia tule. Kerroin seurauksista ja opinto-ohjaajakin siinä auttoi minua. Monet yllättyivät, että siitä voi tulla seurauksia. Tavoitteenani oli saada lapset miettimään seurauksia ja tämä onnistui hyvin kyseisen esimerkin avulla.

Toisena esimerkkinä otin, mitä seurauksia mahdollisesti tulee, jos kuvan jakaa luvatta internetissä. Käytin esimerkkinä kuvaa, jonka itse otin Harri Marstion. Kuva on otettu keikalta ja julkaisin sen Facebookissa Marstion luvalla. Myöhemmin löysin kuvan erään keikkamainostajan sivuilta ja he eivät olleet kysyneet minulta lupaa. Otin heihin yhteyttä ja sain korvaukseksi 200€ yhdestä kuvasta. Jos asia olisi mennyt oikeuteen, summa olisi ollut paljon isompi. Tämä esimerkki yllätti oppilaat ja heidän kommenttien perusteella he ymmärsivät, kuinka iso asia on kyseessä.

Seuraavaksi siirryin sopivasti nettikiusaamiseen. Kerroin mitä nettikiusaaminen on ja mitä siitä voi seurata. Joillekin oppilaille yllätyksenä tuli, että siitä voi saada rangaistuksen. Tämä aiheutti keskustelua oppilailla keskenään. Erityisesti huijausprofiileita nuoret kertoivat nähneen ja kuulleet ystävien tilien kaappaamisesta. Painotin erityisesti miettimistä, mitä kirjoittaa ja kenelle. Päätin tämän aiheen lauseeseen: Älä kirjoita mitään, mitä et voisi näyttää esimerkiksi isovanhemillesi. Kerroin tämän jälkeen, että on muistettava miettiä miltä toisesta tuntuu jos julkaisee ilman lupaa ja miten voi tietää, mikä on oikein ja mikä väärin. Tästä siirryin hengelliseen osioon.

Hengellisessä osiossa mietimme, kuka on lähimmäinen ja menimme lävitse Jeesuksen opettamaa kultaista sääntöä. Painotin erityisesti sosiaalisessa mediassa muistettavan kunnioittaa lähimmäisen kunnioitusta. Nuoret olivat sitä mieltä, että lähimmäinen on vain se, jonka he tuntevat. Kerroin lähimmäisen olevan myös henkilön, jota ei tuntisi. Tämä herätti ihmetystä, mutta he ymmärsivät sen. Kerroin, mitä omatunto on ja kuinka sen kautta tunnistaa, mikä on oikein ja mikä väärin. Korostin omatunnon käyttämistä, joka ohjaa meitä sosiaalisessa mediassa. Kiitin, että omistamme omatunnon.

Kaikilla tunneilla nousi tietyt keskustelunaiheet. Moni kysyi, saako kadulla kuvata ja miten pitää toimia, jos selviää, että joku on varastanut toisen tunnukset eli tehnyt identiteettivarkauden. Miksi olutpullon näkyminen on väärin ja miksi siitä voisi muka jotain seurata? Mo-

ni myös ihmetteli, miten kuvat voivat lähteä jakoon niin nopeasti ja nopeassa ajassa. Tämä herätti jonkin verran keskustelua ja ihmetystä.

6.2 Ohjaajan palaute

Sain tunneista palautteen Kiiruun koulun kuraattorilta. Hän kertoi ensimmäisen tunnin menneen hyvin ja rauhallisesti. Kuraattori toivoi, että olisin tunnin vetäjänä rauhoittanut luokan, koska melua oli suhteellisen paljon. Oppilaat olivat vauhdikkaita ja aiheuttivat hälyä suhteellisen paljon.

Oppitunteihin hän oli tyytyväinen ja kokonaisuuteen. Opetussisällön laajuus oli laaja ja aiheutti rajauksen haasteelliseksi. Kuraattori piti haasteellisena pohdintaa sosiaalisesta mediasta kristillisestä näkökulmasta tuotuna. Hän kehui minun saaneen tuotua sen asian hyvin esiin tunneilla ja selvästi. Viittaukset Raamattuun ja kertomukset tosielämästä tukivat hyvin toisiinsa. Kukaan oppilaista ei vastustanut oppitunnilla, että käsittelin kristillistä näkökulmaa. Heitä oli etukäteen tästä sanottu, että oppitunneilla sivutaan myös kristinuskoa.

Ohjaaja kehui minun omakohtaisia kokemuksia, joita esittelin ja esitin hyviä esimerkkejä. Esimerkit olivat hyviä ja selkeitä. Esimerkit olivat kuulemma herättäneet tuntien jälkeen keskustelua pihalla ja myöhemmin. Kuraattori pitää hyvänä, että tunnit aiheuttivat nuorissa jälkeinpäin kysymyksiä ja tärkein osa sai oppilaista ajattelemaan, mitä kannattaa julkaista.

Minun otteeni tunti tunnilta kehittyi ja opetus parani. Parhaiten kehitys näkyi viimeisellä tunnilla. Ajankäyttö, toiminnallisuus ja kokonaisuus toimivat parhaiten juuri viimeisellä tunnilla. Kuraattori korosti, että tuntia valmistaessa kannattaa miettiä kohderyhmää. Luokassa on erilaisia oppijoita. Tuntia suunniteltaessa kannattaa miettiä, miten luokan saa toimimaan niin, että tunnista olisi kaikille hyötyä. Yksittäisen oppitunnin pitäminen on hyvin haasteellista, kun luokka on vieras ja oppilaat eivät ole sinut opettajan kanssa.

Kuraattori oli koko koulun puolesta tyytyväinen oppitunnin sisältöön ja aiheen ajankohtaisuuteen. Aihe tuli juuri oikeaan aikaan, tähän oli koulussa tarvetta. Minulle suositeltiin opetusmetodien miettimistä etukäteen ja se on varmasti jatkossa hyödyksi. Ja se että perehtyy etukäteen siihen, millaiseen ympäristöön on oppituntia menossa pitämään. Toiset ovat rauhallisia ja kilttejä, toiset vauhdikkaampia ja rauhattomia. Tilannetajua minun olisi myös hyvä kehittää. Kuraattori kertoi, että hänkin välillä havahtuu siihen, että tapahtuu jotain sellaista mihin ei ole varautunut. Siinä vaiheessa on myöhäistä miettiä, mitä tilanteessa tekisi.

Kokonaisuutena tunnit onnistuivat hyvin. Kuraattori toivoi kehitystä tilannetajuun ja tilankäytön huomioon ottamiseen. Kehuja sain hyvästä ja kattavasta paketista, jonka olin tehnyt sosiaalisesta mediasta ja sen vaikutuksista. Minun vahvuudeksi koettiin tiedon keruu ja sen jäsentäminen. Kuraattori kehuu minua ottaneen kaikki oppilaat hyvin huomioon. Osasin myös hyödyntää hyvin Raamattua maallisten asioiden selittämiseen ja osasin hyvin tuoda kristillisen näkökulman esille.

7 POHDINTA

Opinnäytetyön tavoitteena oli saada Someron Kiiruun koulun yläkoulun seitsemäsluokkalaisten ymmärtämään sosiaalisen median mahdollisuudet ja vaikutukset oman tulevaisuuden kehittämisessä. Kehittämistehtävinäni oli opettaa nuorille sosiaalisen median käyttötaitoja ja eettisiä näkökulmia. Toisena kehittämistehtävänä oli saada nuoret tunnistamaan millaista materiaalia voi verkossa julkaista.

Hankaluutta työhöni toi vähäisen kirjallisuuden puute. Sosiaalisesta mediasta on tehty kirjallisuutta, mutta ne vanhentuvat erittäin nopeasti. Olisin voinut myös miettiä oppitunneille varasuunnitelmia, jos jokin asia ei suju niin kuin pitää.

Oppitunnit onnistuivat mielestäni hyvin. Olin tehnyt hyvät diat, joita pystyin käyttämään apuna oppitunnilla. Sain myös hyvin käytännön työtä oppitunneille. Oppilaat keskustelivat kanssani hyvin ja kertoivat omia mielipiteitään.

Sosiaalinen media on muuttunut ajan kuluessa. Sosiaalisen median koulutusta tarvitaan entistä enemmän. Erityisesti vanhempien on hyvä oppia tuntemaan, missä ja miten lapset sosiaalista mediaa käyttävät. Oppitunteja pitäessäni selvisi nuorten olevan hyvin perillä asioista ja sosiaalisen median vaaroista, mutta nuoret olivat huolissaan väärinkäytöksistä. Kiusamisviestit ja identiteettivarkaudet nousivat tärkeimmäksi huolen aiheeksi. Kuvien jakamisessa oli myös epäselvyyksiä. Nuorille tuli yllätyksenä, kuinka nopeasti kuva voi lähteä leviämään sosiaalisessa mediassa, vaikka se olisi ollut siellä vain päivän. Ajatuksia herätti paljon alkoholipullon näkyminen kuvassa, jossa on alaikäinen. Näistä asioista olisi hyvä puhua laajasti eri kouluissa ja koulujen olisi hyvä antaa neuvoja, miten toimia, jos väärinkäytöksiä syntyy.

Nuoret tarvitsevat tukea sosiaalisen median käytössä. Huoltajien olisi hyvä tiedostaa, mitä palveluita nuori käyttää ja miten he voisivat tukea nuoria käyttämään oikein eri sosiaalisen median palveluita. Opinnäytetyöni toiminnallisessa osuudessa nuoret kertoivat, millaisia väärinkäytöksistä ja minkälaista sosiaalisen median kiusantekoa kokevat. Tämä on asia, johon koulujen ja kotien pitää entistä enemmän puuttua. Väärinkäytökset ja erityisesti kiusaaminen on saatava kuriin. Internet kiusaaminen on vieläkin vähätelty asia koulumaailmassa.

Itse toivon, että oppituntini auttaneen nuoria. Toivomukseni olisi, että heille olisi jotain jäänyt tunnista mieleen. Nuorten on hyvä ymmärtää vastuunsa ja miten kannattaa turvallisesti käyttäytyä sosiaalisessa mediassa. Tulevaisuus näyttää, miten oppitunnit ovat vaikuttaneet nuoriin. Unelma olisi, että Somerolla ja muualla Suomessa sosiaalisen median väärinkäytökset vähenisivät.

Nuorisotyöntekijän näkökulmasta työntekijän on hyvä päivittää tietojansa ja olla ajassa mukana. Sosiaalinen media kehittyy koko ajan ja todella nopeasti. On tärkeää, että nuorisotyöntekijät tuntevat nuorison ajankohtaiset sosiaalisen median trendit ja palvelut. Työntekijän on hyvä tietää miten toimia, jos hän kohtaa nuoren, jolla on ollut ongelmia sosiaalisen median käytön kanssa tai nuori on kokenut siellä vääryyttä.

LÄHTEET

- Aalto, T & Uusisaari, M. 2009. Nettielämää. Jyväskylä: BTJ Kustannus.
- Forss, M. 2014. Fobban sosiaalisen median selviytymisopas. Helsinki: Crime time.
- Haasio, A. 2009. Facebook-opas. Helsinki: BTJ Finland Oy.
- Haasio, A. 2013. Netin pimeä puoli. Saarijärvi: Kirjokansi 11.
- Helsingin yliopisto. 2014. Reilun somen säännöt. Helsingin yliopisto viestinnän oppiaineen mediaetiikan kurssi. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://etiikka.fi/some/reilun-somen-saannot/>.
- Lapintie L. 2015. Romahdus jatkuu - teinit jättävät Facebookin. Iltalehti 7.8.2015. WWW-dokumentti. Saatavissa: http://www.iltalehti.fi/digi/2015080720144340_du.shtml
<http://www.hs.fi/talous/a1418265054095>. Viitattu: 16.1.2017.
- Mikkola, E.2014. Teinien kommentit hätkähdyttävät suosituissa nettipalvelussa: "Sut pitäis tappa. Seriously gurl.". WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://yle.fi/uutiset/3-7047778>. 24.2.2017.
- Mäkinen, O. 2006. Internet ja etiikka. Helsinki: BTJ kirjastopalvelu Oy.
- Kortesuo, K. 2010. Sano se someksi. Vantaa: Hansabook.
- Kuula, K. 2004. Hyvä, paha ja synty. Helsinki: Kirjapaja Oy.
- Koskinen, L. 1994. Mikä on oikein? Etiikan käsikirja. Helsinki: Lasten keskus.
- Poliisi. 2016. Internetiin liittyviä rikoksia ja ohjeita niiden hoitamiseen. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://www.poliisi.fi/tietoa_poliisista/poliisit_sosiaalisessa_mediassa/nettipoliisi/internettiin_liittyvia_rikoksia#kiusaamisrikokset. . Viitattu: 22.1.2017
- Pönkä, H. 2014. Sosiaalisen median käsikirja. Jyväskylä: Docendo oy.
- Reinboth, S. 23.10.2016. Identiteettivarkauksista on kirjattu tuhansia rikosilmoituksia – Näin huijari vei ihmisten henkilötiedot ja kymmeniätuhansia euroja. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://www.hs.fi/kotimaa/art-2000002926775.html>. Viitattu: 21.1.2017.

Rikoslaki 19.12.1889/39. Saatavissa:

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001#L24>. Viitattu: 24.3.2017.

Saarinen, J. 2014. Instagramin suosio räjähti: Sata miljoonaa uutta käyttäjää runsaassa puolessa vuodessa. Helsingin sanomat 11.12.2014. Saatavissa:

<http://www.hs.fi/talous/a1418265054095>. Viitattu: 8.2.2017.

Suomen perustuslaki 11.6.1999/731. Saatavissa:

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>. Viitattu: 24.3.2017.

Snapchat kasvattaa suosiotaan Suomessa. Iltalehti. 4.10.2015. WWW-dokumentti. Saatavilla:

http://www.iltalehti.fi/digi/2015100420465164_du.shtml.

SoMe ja nuoret.1.9.2016. k. SoMe ja nuoret.1.9.2016. Ebrand Suomi Oy & Oulun kaupungin sivistys- ja kulttuuripalvelut. WWW-dokumentti: <http://www.ebrand.fi/somejanuoret2016/2-suosituimmat-sosiaalisen-median-palvelut/>.

Turek, R. 2015. Vastaus kysymykseen l. Turek, R. 2016 2015. Vastaus kysymykseen "How many videos have been uploaded to YouTube?" Quora-alustalla. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.quora.com/How-many-videos-have-been-uploaded-to-YouTube>. Viitattu: 15.2.2017.

Välimäki, V. 2012. Lait ja normit kuvaamisessa ja kuvien julkaisussa. Normit joita kuvaajan kannattaa tuntea työssään. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu. Kulttuurialan opinnäytetyö, Viestinnän koulutusohjelma, Medianomi (AMK). Saatavissa: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2012112115887> Viitattu: 23.11.2016.

Youtube.com. 2016. Tietoa Youtubesta. WWW-dokumentti. Katsottu: 15.12.2016. Saatavissa:

<https://www.youtube.com/yt/about/fi/>. Viitattu: 15.2.2017.

Tuntisuunnitelma

Esittely ja alustus aiheeseen 2-3min

Ryhmätehtävä: Luokka jaetaan puoliksi, toinen puoli ajattelee mitä hyvää sosiaalisessa mediassa on ja toinen ajattelee mitä huonoa. Kun he ovat saaneet mietittyä, ne merkataan taululle.

Käytän hyväksi asioita tunnilla 5-10 min

Kerron tekijän oikeuksista

Jaa opettajan kuva ja mitä tunteita se herättää

Valokuvien jakaminen ja julkaiseminen

Oma esimerkki Harri Marstion kuvasta.

Fobban video 4 min (varalla, jos aikaa jää

Lähimmäisen rakkaus ja Jeesus.

Somasti Somessa – Sosiaalisen median haasteita nuoren elämään

Juha Puhtila – Opinnäytetyön
toiminnallinen osuus. 14.9.-
16.9.2015

Ryhmätehtävä 1

- Ryhmä 1: Miettikää ryhmissä minkälainen on hyvää käyttäytymistä sosiaalisessa mediassa. Mm. Facebook, Twitter, Instagram, Snapchat, Whatsapp jne. Kirjoittakaa paperille ylös mietteitä.
- Ryhmä 2: Minkälainen on huonoa käyttäytymistä?

Sosiaalinen media

- Sosiaalisessa mediassa voi tehdä melkein mitä vain
- Voit jakaa videoita, kuvia, tehdä päivityksiä, pelata pelejä jne.
- Somessa on hyvä tietää miten käyttäytyä.
- Nettietiketti on entistä tärkeämpää nykyään.

Tekijän oikeudet – Mitä saa tehdä RL 49:1

Mitä saat tehdä:

- Voit lainata toisen tekstiä omassa esitelmässäsi tai kirjoituksessasi, kunhan aina muistat mainita lähteen
- Voit kopioida teoksen (cd, kirja, lehti) yksityistä henkilökohtaista käyttöä varten. Teoksen on oltava valmistettu laillisesti. Ei piraatti.
- Voit tallentaa telkkarista ja radiosta ohjelmia omaan käyttöösi

Tekijän oikeudet – Mitä ei saa tehdä RL 49:1

Mitä ei saa tehdä:

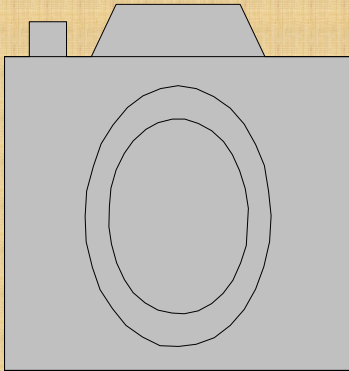
- Et saa kopioida toisen tekstiä suoraan ja väittää sitä omaksi
- Et saa netistä ladata laittomasti
- Elokuvien julkiseen esittämiseen tarvitset luvan
- Et saa kopioida ohjelmia omaan käyttöön mutta varmuuskopion voit tehdä

Seuraamukset jos näitä rikotaan

- Seurauksena näistä rikkomuksena saat syytteen tekijänoikeusrikoksesta. Josta voi saada isot sakot tai jopa maksimissaan kaksi vuotta vankeutta. Muista tämä ennen kuin teet jotain laitonta. (Rikoslaki 24)

- Opettajan jakama kuva:
- <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=10153137779056768&set=a.50673511767.59498.615836767&type=1>

Valokuvien jakaminen ja julkaiseminen

- Internetistä kaikki kuvat eivät ole vapaasti käytettävissä. Sinulla tarvitsee olla kuvanomistajan lupa
- Vaikka muokkaisit kuvaa niin sinulla pitää olla kuvan omistajan lupa
- Muista kysyä aina lupa, jos käytät jonkun toisen ottamaa kuvaa.

Valokuvien jakaminen ja julkaiseminen

- Muista: Kuvaaminen ja julkaisu ovat kaksi eri asiaa!!!
- Kaikkea ei aina kannata julkaista ja kaikki ei ole aina julkaistavissa

Kuvaaminen

- Kysy aina lupa kuvattavalta jos julkaiset kuvan
- Julkisilla paikoilla kuvaus on sallittua, kuten: kadulla, kaupoissa, toreilla, urheilukilpailuissa, ravintoloissa, konserteissa. Näissä on
- lupa kuvata ihmisiä, jollei tilojen omistaja ole erikseen kieltänyt kuvaamista. (Forss 2014, 24.)
- Ketään ei ole syytä kuvata vastoin kuvattavan tahtoa.

- Muista kotirauha:
toisten pihojen
kuvaaminen,
hotellihuoneet,
leirintäalueet,
vanhainkodit tarvitset
aina luvan
kuvaamiseen. (6 §
(9.6.2000/531)
- Pahimmillaan voi saada
sakkoa tai vankeutta.
- (Rikoslaki luku 24)

Kuvaaminen

- Mitä voi seurauksia voi tulla, jos otat kuvan jossa olet esim. kaljapullo kädessä ja julkaiset sen somessa vaikka Facebookissa?

- Kerro oma esimerkki, kuvan käytöstä
- http://www.kanneltalo.fi/tapahtuma/ODD752C707FD6D417F1382810D7303EF/fi/Juurilla-klubi_vieraana_Harri_Marstio

Nettikiusaaminen

- Nettikiusaajana voi olla tuttu tai tuntematon
- Internetissä voi toimia nimettömänä
- Kollektiivista kiusaamista
- Nettikiusaamista on esimerkiksi toisesta tehty yhteisö tai päivitykset jossa haukutaan toista. Se voi olla pilkkaa

Nettikiusaaminen jatkuu

- Nimikkeitä: Kunnianloukkaus ja laitoin uhkaus
- Somessa yleistynyt myös identiteettivarkaudet. Eli tehdään esimerkiksi huijausprofiili väärällä nimellä. Profiilin kaappaus on rikos.
- Mieti mitä kirjoitat ja kenelle.
- Älä julkaise mitään mitä et voisi näyttää esimerkiksi isovanhemillesi

Fobba kertoo

- Marko "Fobba" Forss on ylikonstaapeli ja samalla tunnettu nettipoliisi.
- Seuraavassa videossa Fobba kertoo nettikiusaamisesta.
 - <https://youtu.be/mU5csmb2zQg?t=34>
 - Esimerkkejä:
 - <https://youtu.be/uerFGoGwRsw?t=1126>

Kaikki, minkä tahdotte ihmisten tekevän teille, tehkää te heille.

- Sosiaalisessa mediassa on hyvä muistaa Jeesuksen opettama kultainen sääntö
- Kaikki, minkä tahdotte ihmisten tekevän teille, tehkää se heille (Matt 7:12)
- Somea käyttäessäsi kannattaa muistaa lähimmäisen kunnioitus.
- Omatunto ohjaa meidän käyttäytymistä sosiaalisessa mediassa.

Lähteet

- Forss, M. 2014. Fobban sosiaalisen median selviytymisopas. Helsinki: Crime time
- Suomen laki.